

ALEKSANDR FAYNBERG IJODINING ZAMONAVIY ADABIYOTDAGI O'RNI

Temirova Shaxloxon Xamid qizi

*O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti, Sharq filologiyasi fakulteti,
2-kurs talabasi*

Temirovashaxlo37@gmail.com Tel: +998935804264

"tel: +998946804264"946904264

Ilmiy rahbar: Djurayev Dilshod Mamadiyarovich

*O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti, Sharq filologiyasi fakulteti dekani
fdx8585@mail.ru Tel: +998946888838*

Annotation. *This article analyzes the role of Aleksandr Faynberg's work in modern Uzbek literature from a scientific and theoretical perspective. The poet's poetic views, artistic style, translation activity, and his contribution to the development of intercultural cultural relations are examined in detail. The research studies the artistic features of Faynberg's poetry, the philosophical and humanistic ideas reflected in his works, and the influence of his *многообразие* on contemporary literary processes based on scholarly evidence. In addition, particular attention is given to the poet's role as a cultural bridge between Uzbek and Russian literature.*

Keywords: *Aleksandr Faynberg, modern literature, poetry, translation art, artistic thinking, Uzbek literature, poetics, intercultural culture, literary heritage.*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada Aleksandr Faynberg ijodining zamonaviy o'zbek adabiyotidagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shoirning poetik qarashlari, badiiy uslubi, tarjimonlik faoliyati hamda millatlararo madaniy aloqalarni rivojlantirishdagi hissasi keng yoritiladi. Tadqiqot davomida Faynberg she'riyatining badiiy xususiyatlari, undagi falsafiy va insonparvarlik g'oyalari hamda uning ijodi zamonaviy adabiy jarayonlarga ko'rsatgan ta'siri ilmiy dalillar asosida o'rganildi. Shuningdek, shoirning o'zbek va rus adabiyotlari o'rtasidagi madaniy ko'priq vazifasini bajarganligi ham muhim jihat sifatida ko'rib chiqildi.*

Kalit so'zlar: *Aleksandr Faynberg, zamonaviy adabiyot, she'riyat, tarjima san'ati, badiiy tafakkur, o'zbek adabiyoti, poetika, millatlararo madaniyat, adabiy meros.*

Kirish

XX asr oxiri va XXI asr boshlarida o'zbek adabiyoti yangi badiiy yo'nalishlar, estetik qarashlar hamda ijodiy tajribalar bilan boyidi. Ana shu jarayonda o'z ijodi bilan alohida e'tibor qozongan shoirlardan biri Aleksandr Faynberg hisoblanadi. U nafaqat shoir, balki tarjimon, publitsist va ssenariynavis sifatida ham madaniy hayotda muhim o'rin egallagan ijodkorlardan biridir. Faynberg ijodining muhim jihati shundaki, u turli madaniyatlar va adabiy an'analar o'rtasida o'ziga xos bog'lovchi ko'priq vazifasini bajargan.

Shoir o'z asarlarida inson ruhiyati, vatan, muhabbat, tarix va hayot falsafasi kabi mavzularni chuqur badiiy talqin etgan. Uning she'riyatida lirizm va falsafiy tafakkur uyg'unlashgan bo'lib, bu jihat zamonaviy adabiy jarayonlarda alohida ahamiyat kasb etadi. Shu sababli Faynberg ijodini ilmiy jihatdan o'rganish bugungi adabiyotshunoslik uchun muhim masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

Avvalo, Aleksandr Faynberg shaxsiyati va ijodiy faoliyati o'zbek adabiy muhitining muhim tarkibiy qismi sifatida shakllanganini ta'kidlash lozim. Shoir 1939-yilda Toshkent shahrida tug'ilgan bo'lib, butun umrini shu muhit bilan chambarchas bog'lab yashagan. Yoshligidan adabiyotga qiziqqan ijodkor dastlabki she'rlarini matbuot sahifalarida e'lon qila boshlagan. Aynan shu davr uning kelajakdagi ijodiy yo'nalishini belgilab berdi. Adabiyotga bo'lgan mehr shoirni ijodiy izlanishlarga undadi va u tez orada adabiy muhitda tanila boshladi. Shu tariqa shoir o'z davrining faol adabiy vakillaridan biriga aylandi. Uning dastlabki asarlaridayoq badiiy tafakkurning teranligi sezila boshlagan. Bu esa shoirning keyingi ijodiy taraqqiyoti uchun muhim asos bo'lib xizmat qildi. Shuning uchun ham adabiyotshunoslar uning ilk she'rlarida katta poetik salohiyat mavjudligini qayd etadilar. Natijada Faynberg ijodi o'zbek adabiy jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylandi.

Shoirning keyingi ijodiy bosqichi esa uning poetik mahorati yanada takomillashgan davr sifatida tavsiflanadi. Bu davrda u turli mavzularda chuqur falsafiy mazmunga ega she'rlar yaratdi. Uning asarlarida inson hayoti, ruhiy kechinmalar va jamiyatdagi o'zgarishlar badiiy talqin etiladi. Ayniqsa, lirizm va hayotiy mushohada uyg'unligi Faynberg she'riyatining muhim xususiyatlaridan biri

hisoblanadi. Shoir obraz va tasvirlardan foydalanishda o'ziga xos poetik uslub yaratgan. Shu sababli uning she'rlari nafaqat mazmun, balki badiiy shakl jihatidan ham e'tiborga loyiqdir. Adabiyotshunoslar bu jihatni shoirning individual poetik maktabi sifatida baholaydilar. Bunday xususiyatlar esa uning ijodini zamonaviy adabiyot kontekstida o'rganishni zarur etadi. Aynan shu sababli Faynberg she'riyati bugungi kunda ham o'quvchilar va tadqiqotchilar e'tiborini tortib kelmoqda.

Faynberg ijodining yana bir muhim jihati uning millatlararo adabiy aloqalarni rivojlantirishdagi xizmatlaridir. Shoir ko'plab o'zbek adiblarining asarlarini rus tiliga tarjima qilgan. Bu esa o'zbek adabiyotining kengroq auditoriyaga yetib borishiga imkon yaratgan. Ayniqsa, klassik va zamonaviy o'zbek shoirlarining asarlari uning tarjimalari orqali boshqa xalqlar kitobxonlariga tanishtirilgan. Tarjima jarayonida shoir asarning badiiy ruhini saqlab qolishga alohida e'tibor bergan. Bu esa tarjimalarning yuqori badiiy saviyada yaratilishiga sabab bo'lgan. Natijada Faynberg nafaqat shoir, balki mohir tarjimon sifatida ham e'tirof etildi. Uning faoliyati ikki xalq adabiy aloqalarini mustahkamlashga xizmat qildi. Shu bois tadqiqotchilar uni ikki madaniyat o'rtasidagi ijodiy vositachi sifatida baholaydilar.

Tarjimonlik faoliyati bilan bir qatorda shoirning badiiy tafakkuri ham alohida ilmiy qiziqish uyg'otadi. Faynberg she'riyatida tabiat tasvirlari, insoniy tuyg'ular va hayot falsafasi uyg'un holda aks etadi. Bu jihat uning she'rlariga chuqur poetik mazmun bag'ishlaydi. Ko'pincha shoir oddiy hayotiy voqealar orqali katta falsafiy xulosalar chiqaradi. Bunday uslub o'quvchini fikrlashga undaydi va asarning badiiy qiymatini oshiradi. Ayniqsa, inson ruhiyatini tasvirlashdagi mahorati uning ijodini yanada qiziqarli qiladi. Adabiyotshunoslar bu jihatni shoirning individual poetik dunyoqarashi bilan izohlaydilar. Shu sababli uning she'rlari nafaqat badiiy, balki falsafiy mazmuni bilan ham ajralib turadi. Natijada Faynberg ijodi zamonaviy adabiyotning muhim estetik hodisalaridan biri sifatida qoraladi.

Shoir ijodining yana bir ahamiyatli jihati uning madaniy hayotdagi faol ishtirokidir. U nafaqat she'rlar, balki kino ssenariylari ham yaratgan ijodkor sifatida tanilgan. Uning ssenariylari asosida bir nechta badiiy va animatsion filmlar yaratilgan. Bu esa shoirning badiiy tafakkuri turli san'at sohalarida ham namoyon bo'lganini ko'rsatadi. Adabiyot va kino san'ati o'rtasidagi bunday bog'liqlik ijodkorning keng qamrovli iste'dodini tasdiqlaydi. Shu jihatdan Faynberg ijodi faqat she'riyat doirasida emas, balki umumiy madaniy jarayonlar doirasida ham

o'rganilishi lozim. Chunki uning faoliyati san'atning turli yo'nalishlarini birlashtirib turadi. Bu esa ijodkor merosining ko'p qirrali ekanini ko'rsatadi. Natijada shoirning ijodi madaniyat tarixida muhim o'rin egallaydi.

Yuqorida ko'rib o'tilgan jihatlar Faynberg ijodining zamonaviy adabiyotdagi o'rnini yanada aniqroq belgilash imkonini beradi. Uning asarlari bugungi kunda ham o'z badiiy qiymatini yo'qotmagan. Shoirning poetik merosi yosh avlod ijodkorlari uchun ham muhim ijodiy manba bo'lib xizmat qilmoqda. Adabiyotshunoslik tadqiqotlarida ham uning asarlari tez-tez tahlil qilinadi. Bu esa Faynberg ijodining dolzarbligini ko'rsatadi. Zamonaviy adabiy jarayonlarni tushunishda uning poetik qarashlari muhim nazariy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Shu sababli shoir merosini o'rganish kelajakdagi ilmiy izlanishlar uchun ham muhim ahamiyatga ega. Natijada Faynberg ijodi o'zbek adabiyotining boy ma'naviy merosi sifatida e'tirof etiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Aleksandr Faynberg ijodi zamonaviy o'zbek adabiyotida alohida o'rin egallaydi. Shoir o'zining chuqur lirizmi, falsafiy tafakkuri va badiiy mahorati bilan adabiy jarayonlarga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Uning she'rlari inson ruhiyati, hayot falsafasi va milliy qadriyatlarni badiiy jihatdan yuksak darajada aks ettiradi. Shuningdek, tarjimonlik faoliyati orqali u o'zbek adabiyotining jahon miqyosida tanilishiga ham katta hissa qo'shgan. Shu sababli Faynberg merosi nafaqat adabiyotshunoslik, balki madaniyatshunoslik nuqtai nazaridan ham muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Qo'llanilgan adabiyotlar

1. Majidova H. **“Aleksandr Faynberg – qalbi o'zbek shoir”** // International Journal of Scientific Researchers, 2025.
<https://worldlyjournals.com/index.php/IJSR/article/view/9043>
2. Qurolboyeva M. **“Yuragi o'zbekcha urgan rus shoiri”** // Journal of Universal Science Research, 2024.
<https://inlibrary.uz/index.php/universal-scientific-research/article/view/59095>
3. Anarkulova Z., Zarifova N. **“Aleksandr Arkadevich Faynberg hayoti va ijodi”** // Modern Science and Research, 2024.
<https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/43313>

4. Erkinboyeva A., Mardonova M. **“Aleksandr Faynberg: so‘z orqali ko‘ngillarni zabt etgan shoir”** // Yosh olimlar ilmiy to‘plami, 2025.
<https://zenodo.org/records/15699123>
5. Rashidova A., Umurzakova A. **“Aleksandr Arkadevich Faynberg hayoti va faoliyati”** // Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan, 2024.
<https://universalpublishings.com/index.php/jsiru/article/view/4802>
6. Ziyoz.uz portali. **Aleksandr Faynberg she’rlari va tarjimai holi.**
<https://n.ziyouz.com/portal-haqida/xarita/jahon-she-riyati/rus-sheriyati/aleksandr-faynberg-1939-2009>